

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Przewodnik turystyczny terenowy (511304)

Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Przewodnik turystyczny terenowy (511304)

Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Przewodnik turystyczny terenowy (511304)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [483]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce wykonane przez zespół ekspercki.

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący	3
2. OPIS ZAWODU	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie usług przewodnika turystycznego terenowego	10
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie zakresu informacji i realizowanie usługi przewodnickiej	11
3.4. Kompetencje społeczne	13
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu	14
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji	14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO	15
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	15
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	16
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	17
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie	18
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	18
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	18
7. SŁOWNIK POJĘĆ	20
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	20
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Przewodnik turystyczny terenowy 511304

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Przewodnik.
- Przewodnik terenowy.
- Przewodnik turystyczny.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 5113 Travel guides.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze turystyka,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w październiku i listopadzie 2018 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Arkadiusz Aleksiejew – DORADCA Consultants Ltd. Sp. z o.o., Gdynia.
- Anna Wajda – Frajda Anna Wajda, Gdynia.
- Dorota Wójcik – Biuro Usług Turystycznych „BUT”, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Anna Będzińska – DORADCA Consultants Ltd. Sp. z o.o., Gdynia.
- Wojciech Gostomski – DORADCA Consultants Ltd. Sp. z o.o., Gdynia.
- Joanna Gralak-Merchel – DORADCA Consultants Ltd. Sp. z o.o., Gdynia.
- Jolanta Religa – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Rafał Ryszelewski – Usługi Turystyczne RAFTUR Rafał Ryszelewski, Łódź.
- Marzena Wanagos – Uniwersytet Morski, Gdynia.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Maria Napiórkowska-Gzula – Stowarzyszenie „Sposób na Sukces”, Brwinów.
- Barbara Steblik – Sztuka Komunikacji Sp. z o.o., Gdynia.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2018 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Przewodnik turystyczny¹⁵ terenowy zajmuje się oprowadzaniem turystów po obszarze, na którym pracuje i udzielaniem turystom¹⁸ fachowych informacji związanych z atrakcyjnością odwiedzanych miejsc, m.in. geografią, historią, architekturą i kulturą. W trakcie swojej pracy przewodnik turystyczny terenowy sprawuje opiekę nad turystami.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Przewodnik turystyczny terenowy jest zawodem usługowym o charakterze edukacyjno-informacyjnym. Celem pracy przewodnika turystycznego terenowego jest zapoznanie turystów z fachową wiedzą z różnych dziedzin, związanych z odwiedzanym przez nich obszarem. Orowadza turystów, udzielając informacji o terenie oraz jego poszczególnych obiektach, o ich historii i tradycji, a także o związkach z resztą kraju.

Przewodnik sprawuje nadzór nad świadczeniem usług przewidzianych w programie imprezy turystycznej³.

Ważnym elementem pracy przewodnika jest czuwanie nad bezpieczeństwem turystów.

Sposoby wykonywania pracy

Przewodnik turystyczny terenowy w swojej pracy wykorzystuje metody i techniki pozwalające mu m.in. na:

- przekazywanie turystom w interesujący sposób aktualnej i fachowej wiedzy o odwiedzanym podczas imprezy turystycznej regionie i zlokalizowanych na nim atrakcjach turystycznych,
- nawiązywanie i utrzymywanie dobrego kontaktu z turystami,
- zainteresowanie turystów odwiedzanymi miejscami,
- sprawowanie opieki nad turystami w czasie świadczenia usługi turystycznej²⁰.

Nieodłącznym elementem pracy jest ciągłe występowanie publiczne przed grupą turystów. Przewodnik turystyczny terenowy współpracuje z przedsiębiorcami turystycznymi¹⁴ (głównie z organizatorami turystyki¹²), klientami indywidualnymi, a także podmiotami zainteresowanymi usługą przewodnicką (np. szkołami, zakładami pracy, stowarzyszeniami, fundacjami itp.) oraz osobami zajmującymi się obsługą turystów, np. kierowcami autokarów, restauratorami, hotelarzami i osobami zatrudnionymi w zwiedzanych obiektach, m.in. pracownikami muzeów.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Praca w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** jest wykonywana zarówno w terenie, jak i w pomieszczeniach zamkniętych (np. różnych obiektów muzealnych, zamków, pałaców, kościołów). Miejsce pracy stanowi obszar, na którym oprowadzane są grupy turystyczne (wycieczki²¹) czy turyści indywidualni.

Praca odbywa się o różnych porach roku, w zmiennych warunkach atmosferycznych, w niskich lub wysokich temperaturach, zarówno w słoneczne, jak i deszczowe dni. Dodatkowo na warunki pracy przewodnika turystycznego miejskiego wpływa również specyfika grupy turystów, w tym takie czynniki jak:

- liczebność grupy,
- wiek uczestników,
- narodowość,
- zainteresowania,
- kondycja psychofizyczna,
- możliwości percepcji,
- (ewentualny) stopień niepełnosprawności.

Praca ta wykonywana jest głównie w ruchu lub w pozycji stojącej (podczas zwiedzania), w pozycji siedzącej (np. podczas przejazdu autokarem).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Przewodnik turystyczny terenowy w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- zestaw głośnomówiący (mikrofon i głośnik),
- systemy nagłaśniające typu tour-guide: nadajnik (przewodnik)/odbiorniki (uczestnicy zwiedzania),
- mikrofon – w autokarze,
- mapy, plany miast, obiektów, szkice, przewodniki turystyczne,
- atlasy samochodowe,
- systemy nawigacji (GPS),
- narzędzia multimedialne⁹ – odtwarzacze: dźwięku (do prezentacji muzyki), nagrań video, filmów związanych z poruszaniem zagadnieniami podczas przejazdu autokarem do miejsca zwiedzania,
- telefony, smartfony wraz z pomocnymi aplikacjami i dostępem do internetu,
- rzutniki multimedialne (okazjonalnie).

Organizacja pracy

Przewodnik turystyczny terenowy wykonuje swoją pracę indywidualnie. Praca odbywa się w różnych porach dnia, a niekiedy również i nocy. Może mieć charakter nieregularny, tj. różny czas pracy (w tym powyżej 8 godzin) w różnych dniach tygodnia (np. natężony ruch turystyczny w weekendy). Zwykle zależy to od potrzeb konkretnego zamówienia na usługę przewodnicką.

Jest to praca o charakterze sezonowym, z większą intensywnością w okresach zwiększonej aktywności turystycznej (np. wakacje). Przewodnik turystyczny terenowy pracuje również w dni wolne ustawowo od pracy oraz w dni świąteczne.

Przewodnik turystyczny terenowy może pracować na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej, zawartej przez biuro podróży. Może także wykonywać swoje usługi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

W pracy współpracuje z przedstawicielami podmiotów zajmujących się obsługą ruchu turystycznego, głównie pracownikami biur podróży, muzeów, hoteli, gastronomii i kierowcami autokarów. Praca przewodnika turystycznego terenowego nie jest nadzorowana przez zleceniodawcę, ale podlega ocenie oprowadzanych przez przewodnika osób.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Przewodnik turystyczny terenowy może być narażony na:

- utratę głosu z powodu nadmiernego przesilenia strun głosowych,
- częste przeziębienia będące efektem działania klimatyzacji w środkach transportu lub zmiany warunków atmosferycznych podczas wycieczki,
- urazy kończyn ze względu na chodzenie po różnym, często nierównym i niebezpiecznym terenie.

Do występujących w zawodzie chorób można zaliczyć choroby aparatu mowy.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **przewodnik turystyczny terenowy** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawność układu krążenia,
- sprawność układu oddechowego,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność układu mięśniowego,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- spostrzegawczość,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- prawidłowa wymowa,
- ostrość wzroku,
- ostrość słuchu;

w kategorii sprawności i zdolności

- uzdolnienia organizacyjne,
- zdolności przywódcze (lider grupy),
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- łatwość wypowiadania się,
- zdolność rozwiązywania konfliktów,
- zdolność koncentracji uwagi,
- podzielność uwagi,
- dobra pamięć,
- wyobraźnia i myślenie twórcze,
- rozumowanie logiczne,
- zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji,
- zdolności językowe,
- orientacja w terenie,
- wycucie czasu;

w kategorii cech osobowościowych

- gotowość do współdziałania,
- odpowiedzialność za innych,

- gotowość do dzielenia się wiedzą,
- operatywność i skuteczność,
- wysoka kultura osobista,
- asertywność,
- komunikatywność,
- elastyczność i otwartość na zmiany,
- dyspozycyjność,
- niezależność,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek fizyczny,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek psychiczny,
- odporność emocjonalna,
- cierpliwość,
- samodzielność,
- opanowanie,
- punktualność,
- wyrozumiałość.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Ze względu na konieczność długotrwałej pracy w ruchu lub w pozycji stojącej, zawód **przewodnik turystyczny terenowy** można zaliczyć do prac średnio ciężkich. Wymagana jest ogólna sprawność układu kostno-stawowego, mięśniowego oraz oddechowego. Bardzo ważna jest również sprawność aparatu mowy, dobry wzrok i słuch.

Przeciwwskazaniami do pracy w zawodzie są: niesprawność układu ruchu uniemożliwiająca przemieszczanie się na znaczne odległości, poważne wady wymowy oraz choroby psychiczne, które mogą być przeszkodą w wykonywaniu zadań zawodowych, w tym w kontaktach z turystami.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2018 r.), zgodnie z obowiązującymi przepisami, osoby podejmujące pracę w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** muszą posiadać wykształcenie co najmniej średnie lub średnie branżowe.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2018 r.) nie występują specyficzne wymagania w zakresie tytułów zawodowych, kwalifikacji i uprawnień dla kandydata do pracy w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy**. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, aby rozpocząć pracę w zawodzie, należy:

- ukończyć 18 lat,
- ukończyć szkołę średnią,
- nie być karanym za przestępstwa umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego.

Przy zatrudnianiu w zawodzie przewodnik turystyczny miejski preferowane są przez pracodawców osoby legitymujące się:

- dyplomem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe (pełne) w zawodach szkolnych pokrewnych: technik obsługi turystycznej lub technik turystyki wiejskiej,
- świadectwami potwierdzającymi kwalifikacje wyodrębnione dla zawodu technik obsługi turystycznej (częstkowe): TG.14 Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych, TG.15 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych,
- świadectwami potwierdzającymi kwalifikacje wyodrębnione dla zawodu technik turystyki wiejskiej (częstkowe): TG.08 Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich.

Wymienione wyżej kwalifikacje potwierdzane są przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Dodatkowym atutem przy zatrudnieniu w zawodzie przewodnik turystyczny terenowy może być:

- posiadanie certyfikatów potwierdzających nabycie kompetencji przydatnych w wykonywaniu powierzonych zadań, np.: kurs przewodnika turystycznego terenowego przygotowujący do oprowadzania grup turystycznych,
- posiadanie uprawnień do oprowadzania po obiektach i muzeach znajdujących się na zwiedzonym terenie (obecnie większość muzeów wymaga licencji do oprowadzania po obiekcie),
- ukończenie studiów wyższych I i/lub II stopnia oferowanych przez uczelnie wyższe na kierunkach związanych z branżą, np. turystyka i rekreacja czy historia, filozofia lub filologia oraz w ramach specjalności na innych kierunkach (historia, geografia, architektura),
- ukończenie studiów podyplomowych o specjalności turystyka i hotelarstwo,
- uzyskanie certyfikatu potwierdzającego kwalifikację „Pilotowanie imprez turystycznych”, zgodnie z zasadami walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowych wprowadzonych do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji.

Organizatorzy turystyki organizujący wycieczki dla turystów z zagranicy wymagają od przewodników turystycznych znajomości języka obcego, umożliwiającej swobodny kontakt z uczestnikami lub języka uzgodnionego z kontrahentem zagranicznym. Znajomość języka obcego można udokumentować:

- dyplomem ukończenia studiów filologicznych lub nauczycielskiego kolegium języków obcych,
- świadectwem ukończenia szkoły z obcym językiem wykładowym za granicą,
- dokumentem poświadczającym znajomość języka obcego na poziomie biegłości B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Osoby, które nie legitymują się wymienionymi dokumentami, mogą złożyć egzamin ze znajomości języka obcego przed komisją egzaminacyjną języków obcych, powoływaną przez marszałków województw.

WAŻNE:

Osoby wykonujące zadania przewodnika turystycznego podlegają kontroli marszałka województwa.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

W pracy **przewodnika turystycznego terenowego** nie ma określonej ścieżki awansu zawodowego. Z uwagi na bardzo szeroki zakres wymaganej wiedzy, niezmiernie ważne jest ciągłe rozwijanie posiadanych i uzyskiwanie nowych kompetencji poprzez uczestnictwo w różnych formach edukacji formalnej i pozaformalnej.

Przewodnik turystyczny terenowy ma możliwość rozwoju zawodowego poprzez:

- uczestnictwo w branżowych szkoleniach, konferencjach, jak również warsztatach tematycznych dotyczących zagadnień z zakresu: historii, historii sztuki, geografii, architektury, prawa, wiedzy o środowisku i innych,
- poszerzenie wiedzy i zwiększanie obszaru wykonywanej pracy,
- podjęcie pracy w zawodach pokrewnych (pod warunkiem uzupełnienia wymaganych kompetencji).

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2018 r.) w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** nie ma możliwości potwierdzania kompetencji zawodowych w edukacji formalnej.

Okręgowe Komisje Egzaminacyjne oferują możliwość potwierdzenia kwalifikacji pełnych w pokrewnych zawodach szkolnych (technik obsługi turystycznej i technik turystyki wiejskiej) oraz kwalifikacji cząstkowych:

- dla zawodu technik obsługi turystycznej: TG.14 Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych, TG.15 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych,
- dla zawodu technik turystyki wiejskiej: TG.08 Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich.

Kompetencje zdobywane lub rozwijane w toku edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego potwierdzają różnego rodzaju certyfikaty, zaświadczenia uczestnictwa w szkoleniach.

Istnieje możliwość przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikację rynkową „Pilotowanie imprez turystycznych”, zgodnie z zasadami walidacji i certyfikacji kwalifikacji rynkowych wprowadzonych do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Rezydent biura turystycznego	422102
Technik obsługi turystycznej ⁵	422103
Pilot wycieczek	511301
Przewodnik turystyczny górski	511302
Przewodnik turystyczny miejski	511303
Technik turystyki wiejskiej ⁵	515203

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** wykonuje różnorodne zadania, do których w szczególności należą:

- Z1 Ustalanie warunków realizacji imprezy turystycznej, jej programu oraz zasad rozliczania.
- Z2 Określenie sposobu świadczenia usługi przewodnika turystycznego terenowego.

- Z3 Kontrolowanie jakości zamówionych usług w firmach obsługujących ruch turystyczny i ich zgodności z zamówieniem.
- Z4 Orowadzanie turystów zgodnie z metodyką przewodnictwa turystycznego.
- Z5 Przekazywanie turystom informacji o zwiedzanym obszarze oraz poszczególnych obiektach.
- Z6 Utrwalanie w pamięci turystów pozytywnego wizerunku zwiedzanego obszaru.
- Z7 Dbanie o bezpieczeństwo turystów podczas realizacji usługi przewodnickiej.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie usług przewodnika turystycznego terenowego

Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie usług przewodnika turystycznego terenowego obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Ustalanie warunków realizacji imprezy turystycznej, jej programu oraz zasad rozliczania	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady niezbędne do przygotowania i sprzedaży usług przewodnickich; - Zasady negocjacji; - Program imprezy turystycznej, którą realizuje; - Zasady prowadzenia <u>odprawy</u>¹⁰ przez organizatora turystyki, przed realizacją zlecenia imprezy turystycznej; - Zasady wystawiania faktur i rachunków; - Dokumenty dotyczące rozliczania finansowego usług turystycznych; - Zasady sporządzania sprawozdania z przebiegu imprezy turystycznej.	- Przygotowywać i sprzedawać <u>usługi przewodnickie</u>¹⁹; - Negocjować program wycieczki; - Uzgadniać program imprezy turystycznej z organizatorem turystyki; - Uczestniczyć w odprawie u organizatora turystyki; - Weryfikować wystawione faktury pod względem formalnym i rachunkowym; - Rozliczać usługi turystyczne świadczone podczas pracy przewodnika (np. koszty biletów wstępu do atrakcji turystycznych) oraz powierzone środki pieniężne; - Sporządzać sprawozdanie z przebiegu imprezy turystycznej.

Z2 Określanie sposobu świadczenia usługi przewodnika turystycznego terenowego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Rolę reprezentanta organizatora imprezy turystycznej; - Zasady przeprowadzania spotkań z uczestnikami imprezy turystycznej w celu omówienia i ustalenia spraw organizacyjnych; - Trasę danej imprezy; - Zasady organizacji i prowadzenia wycieczki z udziałem osób z niepełnosprawnością; - Zasady wprowadzania zmian w programie oraz w trasie imprezy ze względu na możliwości grupy oraz zaistniałe warunki atmosferyczne; - Sieci komunikacyjne transportu publicznego.	- Reprezentować organizatora imprezy turystycznej oraz przedstawiać siebie i organizatora grupie; - Przeprowadzać spotkanie z uczestnikami imprezy dla omówienia i ustalenia spraw organizacyjnych; - Uzgadniać zmiany w trasie i programie z uczestnikami zwiedzania lub organizatorem; - Prowadzić wycieczkę osób z niepełnosprawnością oraz oceniać możliwości fizyczne i psychiczne uczestników; - Dostosowywać tempo wycieczki i rodzaj trasy do możliwości grupy oraz dokonywać zmian w programie imprezy ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne; - Dobierać środki transportu publicznego do możliwości grupy i prawidłowej realizacji zlecenia.

Z3 Kontrolowanie jakości zamówionych usług w firmach obsługujących ruch turystyczny i ich zgodności z zamówieniem	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zakres i jakość oferowanych usług w firmach obsługujących ruch turystyczny oraz ich zgodność z zamówieniem; • Nazwy potraw regionalnych oraz ich sposób przygotowania i podania; • Zasady przeprowadzania wywiadów z uczestnikami imprezy turystycznej na temat ich oceny imprezy turystycznej oraz zgodności imprezy turystycznej z oczekiwaniami; • Zasady ustalania zmian w przypadku wystąpienia niezgodności zamówionej usługi ze stanem rzeczywistym; • Zasady przyjmowania i rozpatrywania reklamacji; • Zasady modyfikacji programu i organizowania dodatkowych świadczeń na rzecz uczestników imprezy turystycznej.	• Sprawdzać jakość realizowanych świadczeń (m.in. usług hotelowych, transportowych) zgodnie z programem imprezy turystycznej; • Oceniać zgodność serwowanych przez restauratorów potraw regionalnych z tradycyjną kuchnią regionalną; • Prowadzić wywiady z uczestnikami na temat ich oceny imprezy turystycznej oraz odnosić się do ich odczuć i opinii; • Podejmować interwencje w przypadku wystąpienia niezgodności zamówionej usługi ze stanem rzeczywistym; • Przyjmować i rozpatrywać reklamacje od uczestników wycieczki; • Dokonywać zmiany programu albo organizować dodatkowe świadczenia zgodnie z życzeniami uczestników imprezy.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie zakresu informacji i realizowanie usługi przewodnickiej

Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie zakresu informacji i realizowanie usługi przewodnickiej obejmuje zestaw zadań zawodowych Z4, Z5, Z6, Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z4 Orowadzanie turystów zgodnie z metodyką przewodnictwa turystycznego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zasady korzystania z informatorów turystycznych; • Zasady posługiwania się <u>mapami topograficznymi</u>⁸, planami miast, <u>kompasem</u>⁶, <u>busolą</u>¹ oraz <u>GPS</u>²; • Zasady <u>terenoznawstwa</u>¹⁶ i orientacji w terenie; • Zasady metodyki i techniki prowadzenia wycieczek autokarowych i pieszych w mieście, w terenie otwartym, w górach, w parkach narodowych i rezerwach oraz obiektach zamkniętych; • <u>Zagospodarowanie turystyczne</u>²² na danym obszarze; • Zasady prowadzenia wycieczki z udziałem osób niepełnosprawnych, dzieci, dorosłych, osób starszych; • Obiekty, sieci transportu publicznego oraz topografię obszaru, na którym jest organizowana impreza turystyczna; • Zasady prawidłowego komunikowania się z grupą i tworzenia pozytywnej atmosfery w czasie trwania imprezy turystycznej; • Potrzeby <u>klientów</u>⁵ i możliwości uatrakcyjnienia	• Posługiwać się <u>informatorami turystycznymi</u>⁴; • Posługiwać się mapami topograficznymi, planami miast, kompasem, busolą oraz GPS w celu określania położenia na mapie i w terenie obiektów oraz uczestników zwiedzania; • Stosować zasady terenoznawstwa i orientacji w terenie; • Orowadzać zgodnie z zasadami metodyki pracy przewodnickiej wycieczki autokarowe i piesze w mieście, w terenie otwartym, w górach, w parkach narodowych i rezerwach oraz obiektach zamkniętych; • Wykorzystywać znajomość zagospodarowania turystycznego do uatrakcyjnienia imprezy turystycznej; • Prowadzić wycieczki z udziałem osób niepełnosprawnych, dzieci, dorosłych, osób starszych; • Wykorzystywać znajomość obiektów, <u>topografii</u>¹⁷ i sieci transportu publicznego do sprawnego i bezpiecznego przeprowadzenia imprezy turystycznej;

- imprezy turystycznej; - Zasady opiekowania się uczestnikami imprezy turystycznej; - Zasady rozwiązywania konfliktów; - Reguły dobierania stroju do okoliczności i pogody.	- Tworzyć dobrą atmosferę wśród uczestników imprezy turystycznej; - Reagować na potrzeby klientów; - Pełnić rolę opiekuna uczestników; - Rozwiązywać sytuacje konfliktowe; - Dbać o prezencję osobistą i wygląd zewnętrzny oraz dobierać strój do okoliczności i pogody.
--	--

25 Przekazywanie turystom informacji o zwiedzanym obszarze oraz poszczególnych obiektach

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady poprawnego wystawiania się w języku polskim oraz zgodnie z zasadami <u>przekazu przewodnickiego</u>¹³; - Zasady posługiwania się mikrofonem i innymi urządzeniami nagłaśniającymi; - Działanie smartfonu i funkcjonalność aplikacji wspomagających pracę przewodnika turystycznego terenowego (mapy, informacje, prezentacje); - Elementy historii Polski, okresy w literaturze i sztuce, style w architekturze; - Historię, architekturę, zabytki, sztukę i folklor regionu; - Historię powstania i rozwoju miast; - Bieżące wydarzenia i problemy społeczne, gospodarcze i kulturalne regionu; - Informacje o środowisku geograficznym regionów; - Zagadnienia dotyczące warunków społeczno-ekonomicznych Polski i regionów; - Zagrożenia środowiska naturalnego i jego wpływ na zabytki; - Obiekty środowiska naturalnego podlegające ochronie na danym obszarze; - Walory turystyczne Polski i regionu; - Zasady <u>krajoznawstwa</u>⁷ i turystyki w Polsce; - Historię, kulturę i etnografię Polski; - Geografię Polski, w tym geografię turystyczną; - Budowę geologiczną oraz ciekawe elementy środowiska naturalnego regionu.	- Przekazywać informacje zgodnie z zasadami przekazu przewodnickiego oraz poprawnego wystawiania się w języku polskim; - Posługiwać się sprawnie mikrofonem i innymi urządzeniami nagłaśniającymi; - Posługiwać się smartfonem i aplikacjami wspomagającymi pracę przewodnika turystycznego terenowego; - Prezentować najistotniejsze elementy historii Polski, okresy w literaturze i sztuce, style w architekturze; - Przekazywać szczegółowe wiadomości o historii, zabytkach, sztuce i folklorze regionu; - Prezentować informacje dotyczące architektury obiektów w regionie; - Przekazywać historię powstania i rozwoju miast; - Wskazywać związki historii powstania i rozwoju miast z dziejami Polski i Europy; - Śledzić na bieżąco wydarzenia i problemy społeczne, gospodarcze i kulturalne regionu i wykorzystywać je w czasie przekazywania informacji o regionie; - Prezentować podstawowe elementy środowiska geograficznego i zagadnienia dotyczące warunków społeczno-ekonomicznych Polski i regionów; - Wykazywać zagrożenia środowiska naturalnego dla zabytków; - Podawać przykłady ochrony środowiska naturalnego na danym obszarze; - Przekazywać informacje o walorach turystycznych Polski, regionach turystycznych, ich cechach charakterystycznych i zróżnicowaniu; - Prezentować informacje na temat krajoznawstwa i turystyki w Polsce; - Prezentować informacje z historii, historii kultury i etnografii Polski; - Prezentować informacje z geografii turystycznej Polski; - Udzielać pełnych informacji na temat budowy geologicznej i ciekawych elementów środowiska naturalnego regionu i jego walorów.

Z6 Utrwalanie w pamięci turystów pozytywnego wizerunku zwiedzanego obszaru	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Walory zwiedzanego miasta i obszaru; • Społeczne, zdrowotne, wychowawcze wartości i aspekty turystyki oraz krajoznawstwa; • Zasady prezentowania walorów obszaru i programu imprezy wykorzystując środki multimedialne; • Zasady utrwalania w pamięci turystów pozytywnego wizerunku zwiedzanego obszaru; • Instrukcje obsługi narzędzi multimedialnych, m.in. telewizora, komputera w autokarze.	• Wzbudzać w turystach ciekawość dotyczącą odwiedzanego miasta i obszaru; • Przekazywać ciekawostki związane z miastem, odwiedzanym regionem; • Zachęcać do ponownego odwiedzania zwiedzanego miasta, obszaru; • Wskazywać na społeczne, zdrowotne i wychowawcze wartości turystyki i krajoznawstwa; • Wykorzystywać znajomość obsługi urządzeń do wykonywania zdjęć i filmów oraz korzystać z dostępnych narzędzi multimedialnych, np. w czasie przejazdu autokarem; • Zapoznawać turystów z walorami turystycznymi miasta wykorzystując środki multimedialne.

Z7 Dbanie o bezpieczeństwo turystów podczas realizacji usługi przewodnickiej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zasady i procedury w zakresie przepisów BHP, ppoż., ochrony środowiska na trasie wycieczki; • Przepisy ruchu drogowego; • Zasady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej; • Zasady zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki w różnych warunkach terenowych; • Procedury postępowania w przypadku wystąpienia urazów i kontuzji; • Wykaz leków, środków opatrunkowych i przyborów stanowiących podstawowe wyposażenie apteczki i zasady ich stosowania; • Przepisy prawa związane ze świadczeniem usług przewodnickich dotyczące postępowania w przypadku wystąpienia nieprzewidzianego zdarzenia, jak np. kradzież.	• Przestrzegać zasad i procedur w zakresie przepisów BHP, ppoż., ochrony środowiska na trasie wycieczki; • Stosować się do przepisów ruchu drogowego; • Udzielać pierwszej pomocy przedlekarskiej w nagłych przypadkach; • Zapewniać bezpieczeństwo uczestnikom wycieczki w różnych warunkach terenowych; • Stosować procedury postępowania w przypadku wystąpienia urazów i kontuzji uczestników imprezy turystycznej; • Stosować leki, środki opatrunkowe i przybory stanowiące podstawowe wyposażenie apteczki; • Stosować przepisy prawa w zakresie świadczenia usług przewodnickich z uwzględnieniem postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych.

3.4. Kompetencje społeczne

Pracownik w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

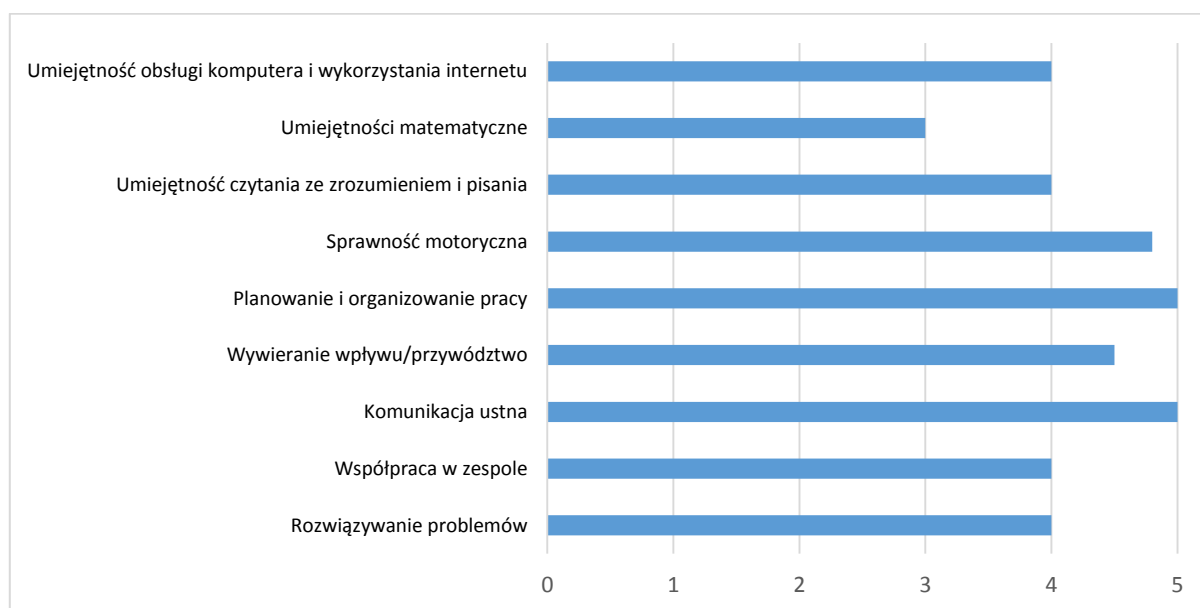
W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponoszenia odpowiedzialności za realizację usługi przewodnickiej, w szczególności za ich zdrowie i bezpieczeństwo turystów.
- Podejmowania samodzielnych decyzji z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań uczestników imprezy turystycznej.
- Podejmowania działania i współdziałania z innymi podmiotami podczas realizacji zadań zawodowych związanych z oprowadzaniem turystów.

- Kierowania się zasadami zgodnymi z etyką zawodową i obowiązującymi przepisami.
- Podnoszenia własnych kompetencji zawodowych w sposób ustawiczny, w kontekście nowych trendów w branży turystycznej.
- Podejmowania działań na rzecz poprawy jakości usług przewodnickich.
- Oceniania, w sposób racjonalny, zagrożenia zdrowia oraz życia i podejmowania działań adekwatnych do stopnia zagrożenia.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **przewodnik turystyczny terenowy**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **przewodnik turystyczny terenowy**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze turystyka dla branży: pilotaż, przewodnictwo i animacja czasu wolnego.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Przewodnik turystyczny terenowy może pracować na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej między innymi w takich instytucjach, jak:

- biura podróży,
- biura usług turystycznych,
- jednostki administracji samorządowej prowadzące lokalne (miejskie) biura / centra informacji turystycznej.

Może także wykonywać swoje usługi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Zlecenia wykonania usług przewodnickich zwykle pochodzą od:

- biur podróży,
- firm zainteresowanych usługą przewodnicką,
- stowarzyszeń,
- fundacji,
- osób indywidualnych.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bазie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometrzawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2018 r.) w ramach systemu edukacji zawodowej w Polsce nie prowadzi się kształcenia w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy**.

Szkoły średnie techniczne oferują kształcenie w zawodach pokrewnych z obszaru turystyki, tj.: technik obsługi turystycznej i technik turystyki wiejskiej. W przypadku zawodu technik turystyki wiejskiej, kształcenie oferują też szkoły policealne. Kwalifikacje w tych zawodach potwierdzają Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe (dla dorosłych) umożliwiające potwierdzanie kwalifikacji przydatnych do pracy w zawodzie przewodnik turystyczny miejski, tj.: TG.14 Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych, TG.15 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych, TG.08 Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich, oferowane są przez:

- publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe,
- niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe,
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową,
- podmioty prowadzące działalność oświatową na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców.

Osoby, które po spełnieniu wymagań formalnych i zdaniu egzaminu (przeprowadzanego również w trybie eksternistycznym) przed Okręgową Komisją Egzaminacyjną uzyskały dyplom potwierdzający kwalifikacje wyodrębnioną w ww. zawodach, mają możliwość otrzymania również suplementu Europass do tych dyplomów w języku polskim lub angielskim, co ma istotne znaczenie w przypadku poszukiwania pracy za granicą.

Osoby, które chcą zdobywać wykształcenie przydatne w zawodzie przewodnik turystyczny terenowy mają możliwość podejmowania studiów wyższych I i II stopnia oraz studiów podyplomowych oferowanych przez uczelnie wyższe na kierunkach związanych z branżą turystyczną oraz na kierunkach związanych ze znajomością języków obcych.

Szkolenie

Czynny zawodowo **przewodnik turystyczny terenowy** powinien brać udział w spotkaniach, wykładach i oprowadzaniach kuratorskich¹¹ organizowanych przez obiekty muzealne znajdujące się na danym obszarze, w szkoleniach organizowanych przez instytucje lub organizacje branżowe (np. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, biura turystyczne).

Istnieje możliwość przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikację rynkową „Pilotowanie imprez turystycznych” wprowadzoną do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji, zgodnie z zasadami walidacji i certyfikacji prowadzonymi przez instytucje uprawnione do nadawania tej kwalifikacji.

Przewodnik turystyczny terenowy powinien uczestniczyć w procesie samokształcenia i aktywnego samouczenia się poprzez korzystanie np. z dostępnych, otwartych internetowych zasobów edukacyjnych, szkoleń e-learningowych, branżowych portali społecznościowych.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wybierzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2018 r.) wynagrodzenie osób pracujących w zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** ustalane jest najczęściej indywidualnie, w odniesieniu do długości dnia pracy lub liczby godzin wykonywania usługi. Praca ma charakter sezonowy, co powoduje znaczną zmienność miesięcznych wynagrodzeń. Najczęściej stawka określana jest w ramach od 6 do 10 godzin pracy i wynosi od 50 zł do 100 zł brutto za 1 godzinę pracy, lub od 300 zł do 900 zł za dzień pracy. Przewodnik turystyczny terenowy może w sezonie letnim oprowadzać grupy codziennie. Poza sezonem jest to z reguły około 2-5 grup miesięcznie.

Poziom wynagrodzenia przewodnika turystycznego terenowego najczęściej uzależniony jest od:

- kompetencji przewodnika,
- doświadczenia i jakości wykonywanej usługi przewodnickiej,
- języka (ojczystego lub obcego), w którym przewodnik będzie obsługiwał turystów,
- specyfiki usługi turystycznej, która jest zamawiana przez grupę (np. oprowadzanie grupy myśliwych, ornitologów, itp.),
- czasu trwania zwiedzania,
- liczby uczestników,
- regionu Polski.

W przypadku dużych biur podróży należy uwzględnić również otrzymywane pozapłacowe benefity, np. telefon komórkowy, laptop, zajęcia sportowo-rekreacyjne (karty sportowe, karnety), dodatkowe ubezpieczenie, opiekę medyczną.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z polecanych źródeł danych.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczegolach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **przewodnik turystyczny terenowy** możliwe jest zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn górnych (05-R), która nie wyklucza wykonywania czynności przewodnickich, szczególnie w terenie,
- z wadami i dysfunkcją wzroku (04-O) w przypadku możliwości skorygowania ich szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi,
- z innymi rodzajami niepełnosprawności wynikającymi z chorób układu krążenia, pokarmowego, moczowo-płciowego i in. – pod warunkiem, że praca nie wymaga znacznego wysiłku fizycznego oraz/lub jest zorganizowana w taki sposób, aby pracownik miał możliwość regularnego przyjmowania leków i dokonywania niezbędnych zabiegów pielęgnacyjno-medycznych (np. zastrzyków insulinowych).

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2018 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO: <https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.10.2018 r.

- Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. poz. 2361, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 986, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1553, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. poz. 1663).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze turystyka (Dz. U. poz. 1155).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 622, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie egzaminów z języka obcego dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. poz. 869).
- Obwieszczenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 17 maja 2018 r. w sprawie włączenia kwalifikacji rynkowej „Pilotowanie imprez turystycznych” do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (M.P. poz. 522; uwaga: opublikowano 17 maja 2018 r.).

Literatura branżowa:

- Gaworecki W.W.: Turystyka. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.
- Kruczek Z., Kurek A., Nowacki M.: Krajoznawstwo. Teoria i metodyka. Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2012.
- Mazur J.: Pilotaż wycieczek zagranicznych. Wydawnictwo Mentor, Kraków 2002.
- Rohrscheidt A.M.: Regionalne szlaki turystyczne. Idea, potencjał, organizacja. Monografia nr 6, Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2010.
- Rudnicki L.: Zachowania konsumentów na rynku turystycznym. Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2010.
- Sacha S, Kruczek Z.: Geografia atrakcji turystycznych polskich. Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2000.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.10.2018]:

- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Informatory o egzaminach potwierdzających kwalifikacje zawodowe: <https://cke.gov.pl/egzamin-zawodowy/egzamin-zawodowy-formula-2017/informatory/informatory-2>
- Kwalifikacja „Pilotowanie imprez turystycznych” w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl/frontend/index.php?r=kwalifikacja%2Fview&id=12615>
- Polska Organizacja Turystyczna: <https://www.polska.travel/pl>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Sektorowa Rama Kwalifikacji dla Turystyki: <http://kwalifikacje.edu.pl/sektorowa-rama-kwalifikacji-dla-turystyki>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Strona dla przewodników PTTK: <http://przewodnicy.pttk.pl>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.

Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.

Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Busola	Urządzenie nawigacyjne służące do wyznaczania kierunku bieguną magnetycznego. Busola, podobnie jak kompas, jest wyposażona w igłę magnetyczną. Przyrząd do wyznaczania kursu podczas wycieczki oraz kursu samolotu lub statku.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/busola.html [dostęp: 31.10.2018]
2	Global Positioning System (GPS)	System radionawigacyjny o światowym zasięgu, jak również niewielkie urządzenie korzystające z tego systemu, umożliwiające dokładne określenie własnego położenia.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/GPS.html [dostęp: 31.10.2018]
3	Impreza turystyczna	Połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002361/U/D20172361Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
4	Informator turystyczny	Zbiór informacji przydatnych dla turysty dotyczący podróżowania i zwiedzania.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie https://sjp.pl/informator [dostęp: 31.10.2018]
5	Klient	Osoba, która zamierza zawrzeć lub zawarła umowę o świadczenie usług turystycznych na swoją rzecz lub na rzecz innej osoby, a zawarcie tej umowy nie stanowi przedmiotu jej działalności gospodarczej, jak i osoba, na rzecz której umowa została zawarta, a także osoba, której przekazano prawo do korzystania z usług turystycznych objętych uprzednio zawartą umową.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
6	Kompas	Przyrząd wyposażony w igłę magnetyczną, wskazującą swym położeniem strony świata.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/kompas.html [dostęp: 31.10.2018]
7	Krajoznawstwo	Wiedza o kraju ojczystym lub regionach, poznawanie ich historii, geografii przez organizowanie wycieczek, konkursów.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/krajoznawstwo.html [dostęp: 31.10.2018]
8	Mapa topograficzna	Dokładna mapa ogólnogeograficzna o skali większej od 1 : 500 000.	https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/mapa%20topograficzna.html [dostęp: 31.10.2018]

9	Narzędzia multimedialne	Różnorodne środki przekazu wzajemnie się uzupełniające, tu: narzędzia służące do odtwarzania obrazu i dźwięku, grafiki.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/multi-media.html [dostęp: 31.10.2018]
10	Odprawa	Spotkanie przewodnika lub przewodników z organizatorem turystyki przed imprezą turystyczną, na którym omawiany jest zakres i cel imprezy turystycznej, sposób realizacji zlecenia i inne elementy istotne z punktu widzenia klienta, turystów oraz organizatora turystyki.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie http://www.zspolice.pl/download/egzamin_zawodowy/poradniki/technik_obsługi_turystycznej/technik_obsługi_turystycznej_341[05]_z3_05_u.pdf [dostęp: 31.10.2018]
11	Oprowadzanie kuratorskie	Oprowadzanie po wystawie przez osobę będącą kuratorem tej wystawy, tj. znającą i opiekującą się nią oraz ją organizującą.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie http://www.ecs.gda.pl/spacery-kuratorskie [dostęp: 31.10.2018]
12	Organizator turystyki	Przedsiębiorca organizujący imprezę turystyczną.	Definicja na podstawie uchylonego przepisu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
13	Przekaz przewodnicki	Treść informacji przekazywanych turystom oraz sposób przekazywania tej treści.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie https://www.researchgate.net/publication/327867300_Specjalizacja_i_profesjonalizacja_we_wspolczesnym_pilotazu_i_przewodnictwie oraz https://www.academia.edu/23670776/Pilota%C5%BC_i_przewodnictwo_turystyczne_po_deregulacji_ed._Zygmunt_Kruczek [dostęp: 31.10.2018]
14	Przedsiębiorca turystyczny	Organizator turystyki, przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, agent turystyczny lub dostawca usług turystycznych.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170002361/U/D20172361Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
15	Przewodnik turystyczny	Osoba zawodowo oprowadzająca turystów lub odwiedzających po wybranych obszarach, miejscowościach i obiektach, udzielająca o nich fachowej informacji oraz sprawująca nad turystami lub odwiedzającymi opiekę w zakresie wynikającym z umowy.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
16	Terenoznawstwo	Ogół wiadomości o terenie oraz o sposobach odwzorowywania go na mapach i orientowania się w nim.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/terenoznawstwo.html [dostęp: 31.10.2018]

17	Topografia	Ukształtowanie terenu oraz rozmieszczenie na nim zabudowy, dróg, drzew, itp.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://sjp.pwn.pl/szukaj/topografia.html [dostęp: 31.10.2018]
18	Turysta	Osoba, która podróżuje do innej miejscowości poza swoim stałym miejscem pobytu na okres nie przekraczający 12 miesięcy, dla której celem podróży nie jest podjęcie stałej pracy w odwiedzanej miejscowości i która korzysta z noclegu przynajmniej przez jedną noc. Na potrzeby opisu informacji o zawodzie za turystów przyjęto także osoby, które przyjeżdżają do miejscowości lub regionu na kilka godzin i nie korzystają z noclegu.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
19	Usługa przewodnicka	Usługa świadczona przez przewodnika na rzecz turystów.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie http://www.piloci-malopolska.pl/download/II_forum_pilotazu_i_przewodnictwa.pdf [dostęp: 31.10.2018]
20	Usługi turystyczne	Są to usługi przewodnickie, usługi hotelarskie oraz wszystkie inne usługi świadczone turystom.	Definicja na podstawie uchylonego przepisu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
21	Wycieczka	Rodzaj imprezy turystycznej, której program obejmuje zmianę miejsca pobytu jej uczestników.	Definicja na podstawie uchylonego przepisu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330884/U/D19970884Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
22	Zagospodarowanie turystyczne	Jest to działalność mająca na celu przystosowanie środowiska geograficznego do potrzeb turystyki.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie https://zeszyty-naukowe.uek.krakow.pl/article/view/671 [dostęp: 31.10.2018]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.